

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ ЖІНОЧОЇ СТАТІ, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Жінка є берегинею домашнього вогнища, впливає на поведінку чоловіка та виховання дітей, переважно саме вона визначає відносини в родині. Жіноча злочинність справедливо викликає у суспільстві почуття обурення, засудження, страху, ненависті, відрази.

За даними статистики Генеральної прокуратури України [1] у 2016-2017 рр. відсоток жіночої злочинності у нашому суспільстві коливався в межах 1,99-2,72% від усієї злочинності (див. діаграму 1).

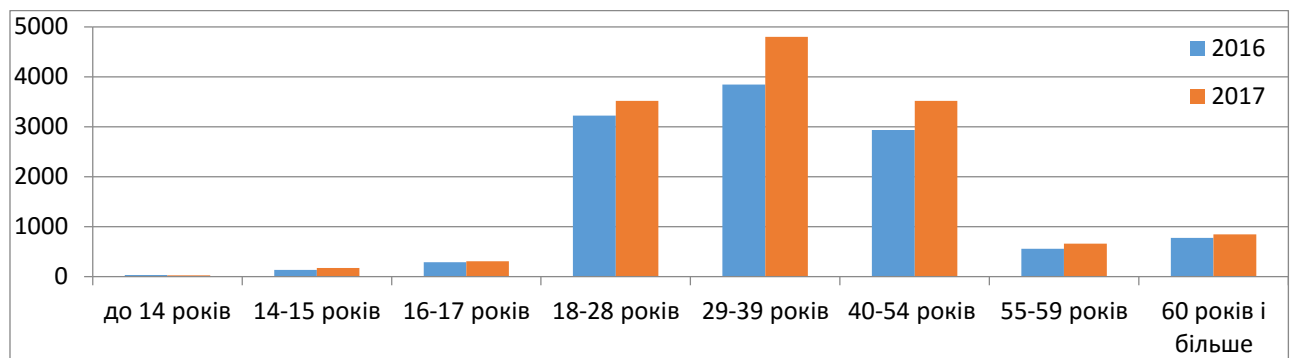
Діаграма 1. Кількість зареєстрованих кримінальних злочинів в Україні, здійснених у 2016-2017 рр.

Відповідно до даних діаграми, питома вага жінок, які скоїли злочини у період 2016-2017 роки, є значно меншою, ніж чоловіків.

Жіноча злочинність є розмитою, оскільки, по-перше, частину злочинів жінки скоюють у співучасті із чоловіками, по-друге, за чималим числом злочинів чоловіків стоять жінки (підбурювачі або посібників, яких, як правило, не викривають і не притягують до кримінальної відповідальності).

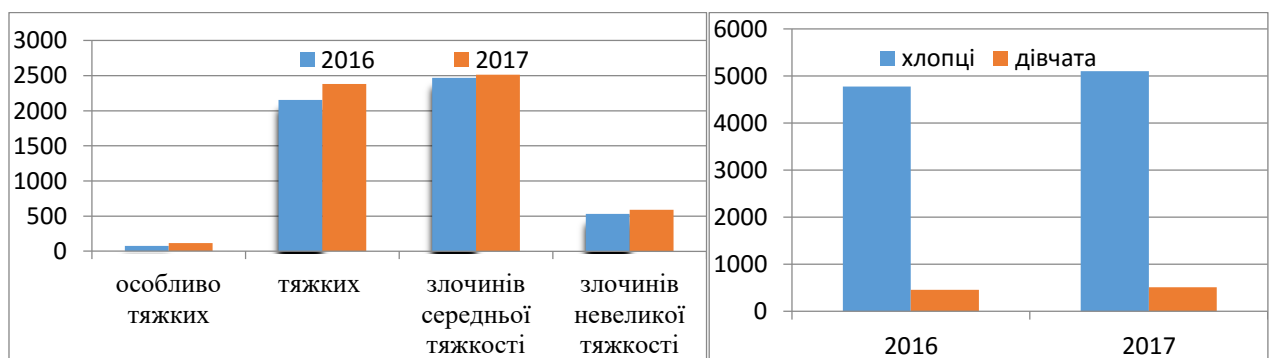
Проявом жіночої злочинності є сімейно-побутова сфера, яка є традиційно «жіночою». Існують і суто «жіночі» види злочинів, наприклад, вбивство своєї новонародженої дитини.

Згідно з офіційними даними найчастіше злочини скоюють особи молоді жінки віком від 18 до 54 років, хоча зафіксовані і злочини, вчинені неповнолітніми дівчатами та жінками похилого віку (див. діаграму 2).

Діаграма 2. Кількість зареєстрованих кримінальних злочинів в Україні, здійснених особами жіночої статі у 2016-2017 рр.

У минулому році зафіксована значна кількість кримінальних правопорушень (5608 – у 2017 році на противагу 5230 – у 2016 році), здійснених неповнолітніми або за їх участю. Неповнолітні найчастіше здійснюють тяжкі злочини та злочини середньої тяжкості, однак зафіксовані і особливо тяжкі злочини (див. діаграму 3).

а) за видами кримінальних правопорушень

б) за статтю

Діаграма 3. Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, здійснених неповнолітніми або за участю неповнолітніх у 2016-2017 роках.

На основі теоретичного аналізу проведених наукових досліджень проблематики жіночої злочинності в незалежній Україні, з'ясовано, що:

1. Більшість наукових досліджень у пенітенціарній психології описують вибірку чоловічої статі, значно рідше – жіночої статі.

2. Значна увага приділяється неповнолітнім засудженим (без виділення окремо осіб жіночої та чоловічої статі), та малодослідженою є тематика психологічних особливостей засуджених до позбавлення волі неповнолітніх дівчат. У часи незалежної України одним з перших наукових досліджень даної проблематики стала праця Мушинської О.В. (2005).

3. Психологічні особливості засуджених до позбавлення волі осіб жіночої статі пов'язані із віком, видом і ступенем тяжкості скоєного злочину.

4. Існують певні психологічні особливості, які характерні лише засудженим жіночої статі. Вони проявляються у значних відмінностях життєвих цінностей засуджених чоловічої та жіночої статі; переживані засудженими жінками почуття безвихідності та безперспективності у зв'язку із ув'язненням (найгостріше це переживають ув'язнені жінки віком до 30 років включно; які не мають сімей; вперше відбувають покарання) тощо. Засуджені до позбавлення волі особи жіночої статі мають нижчий особистісний адаптаційний потенціал, порівняно з засудженими чоловіками.

5. За своїми психологічними особливостями засуджені до позбавлення волі особи жіночої статі значно відрізняються від законослухняних жінок такого ж віку.

6. Існують певні психологічні особливості, що характерні для всіх засуджених до позбавлення волі неповнолітніх, і ті, що притаманні лише неповнолітнім жіночої статі, засудженим до позбавлення волі.

7. Засудженим до позбавлення волі неповнолітнім дівчатам порівняно із законослухняними дівчатами характерні:

- неадекватне сприйняття своїх вчинків – до і під час ув'язнення,
- неадекватна (завищена або занижена) самооцінка з частковим прийняттям «ролі й образу» як визнання у себе лише деяких стереотипних злочинних рис;
- підвищений рівень агресивності та ворожості;
- відсутність довгострокових життєвих планів [2] тощо.

8. За своїми психологічними особливостями неповнолітні та повнолітні особи жіночої статі, які засуджені до позбавлення волі, відрізняються. Особливе місце в системі їх особистісних життєвих цінностей займають цінності «любов» і «сім'я». Неповнолітні поверхово розуміють поняття «любов» і хоча прагнуть до побудови стосунків з особами протилежної статі та створення власної сім'ї, однак невпевнені у власній здатності стати повноцінною дружиною, матір'ю. Дорослі жінки-в'язні сприймають любов як ілюзорну та доступну, однак не прагнуть до переживань цього почуття, важливішою для них є сімейне життя.

Можна погодитися із поширеним твердженням, що показник злочинності серед жінок є своєрідним індикатором здоров'я суспільного життя. Особливо страшно, коли жінка знаходиться за ґратами, втрачаючи своє біологічне та соціальне призначення. Нещодавно Україну сколихнула звістка про те, що після 27 років на волю вийшла жінка, що відбувала довічне ув'язнення, а два роки тому засоби масової інформації повідомили про те, що жінка, засуджена до довічного позбавлення волі, вийшла заміж.

Отже, проблема «жінки у в'язниці» є досить важливою, а психологічні особливості повнолітніх та неповнолітніх осіб жіночої статі, які засуджені до позбавлення волі, потрібно врахувати для попередження та подолання наслідків жіночої злочинності в Україні.

Список використаних джерел

1. Генеральна прокуратура України: офіційний сайт – URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113654&libid=100820 (дата звернення 04.05.2018).

2. Захаренко Л.М. Життєва перспектива засуджених до позбавлення волі жінок: теоретичний аналіз. *Технології розвитку інтелекту* : ел. наукометр. наук. фах. журнал. 2016. Вип. 14. URL: http://www.psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/issue/current